

Svar på fullmäktigemotion 1/2025 om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrklätt (fge)

Kommunstyrelsen 17.08.2026 § 214

100/06.01.03/2025

Beredare	förvaltningsdirektör Jaana Suihkonen utbildningsdirektör Astrid Kauber utbildningschef Ulrika Willför-Nyman planerare Joni Arola fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi , tfn 09 29671 (växel)
Beslutsförslag	Kommundirektör Virpi Sailas Kommunstyrelsen beslutar ge kommunfullmäktige svaret enligt redogörelsedelen som sitt svar på fullmäktigemotion 1/2025 och föreslår att fullmäktige anser att svaret är tillräckligt och motionen slutbehandlad.
Beslut	Kommunstyrelsen beslutade enhälligt enligt beslutsförslaget.
Redogörelse	Anja Presnukhina lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde 3.02.2025 § 18 en fullmäktigemotion om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrklätt. I fullmäktigemotionen bes att kommunen utreder möjligheten att erbjuda avgiftsfria mensskydd och lättillgänglig information om mens för ungdomar och andra som behöver dem. Ungdomsfullmäktige uppmanade kommunen att i sitt utlåtande till fullmäktigemotionen utreda om kommunen kunde dela ut menskoppar till personer som behöver dem, exempelvis i samband med hälsoundersökningarna i årskurs 8. Svaret på fullmäktigemotionen har beretts i samarbete mellan de gemensamma tjänsternas servicegrupp ekonomi och strategi samt de finsk- och svenskspråkiga utbildningstjänsterna inom bildningssektorn. Elever och studerande i Kyrklätt får information om menstruation i första hand under lektionerna i hälsokunskap. Dessutom kan unga diskutera menstruation och ställa frågor om den i samband med hälsoundersökningar inom studerandevården eller boka en separat tid för samtal. Unga har också möjlighet att i akuta situationer få mensskydd som passar dem av skolhälsovårdare och hälsovårdare inom studerandevården vid Västra Nylands välfärdsområde. Detta gäller utöver läroanstalterna i Kyrklätt även utbildningssamkommunen Omnias verksamhetsställen. Utdelning av avgiftsfria mensskydd genom kommunen har tidigare behandlats bland annat i Vanda, Helsingfors, Esbo och Tavastehus. Vanda stad har beslutat att inte börja dela ut avgiftsfria mensskydd, eftersom detta enligt staden inte hör till dess lagstadgade skyldigheter. Enligt Vanda stads riktlinje ingår hygienartiklar (inklusive mensskydd) i de utgifter som täcks genom FPA:s grundläggande utkomststöd. I Vanda avslogs fullmäktigemotionen år 2021 med hänvisning bland annat till lagen om utkomststöd (1412/1997): "Med hjälp av utkomststödet tryggas minst den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv (1 §). I lagen definieras dessutom vilka utgifter som täcks med utkomststödet grunddel.

Till dessa utgifter hör bland annat utgifter för kost och kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter för personlig hygien (7 §). Till utgifter för personlig hygien kan också räknas flickors och kvinnors mensskydd, på samma sätt som pojkars och mäns rakutrustning eller andra personliga utgifter. FPA beaktar således redan kostnader som hänför sig till menstruation i utkomststödets grunddel, och sådana kostnader ersätts därför inte genom sociala förmåner som beviljas inom kommunens tjänster.”

Esbo stadsfullmäktige beslutade år 2025 att inte genomföra det försök där staden under en viss tid skulle ha delat ut mensskydd i Esbos skolor. Däremot konstaterade Esbo att bekämpning av mensfattigdom kräver riksomfattande och mer övergripande åtgärder för att man ska kunna säkerställa att åtgärderna är administrativt tydliga, kostnadseffektiva och socialt rättvisa.

I Helsingfors genomfördes försöket Gratis mens utifrån en fullmäktigemotion i tre månader hösten 2022 på fyra läroanstalter. Till försöket anmälde sig 753 elever och studerande. Av dessa uppgav 18 procent att de av ekonomiska skäl hade avstått från att köpa mensprodukter, medan åtta procent uppgav att de inte hade kunnat närvara i läroanstalten eftersom de saknade mensprodukter. Tyvärr finns inga uppgifter om Helsingfors stads fortsatta planer tillgängliga.

Också till exempel resultaten av enkäten om mensfattigdom, som Plan International Finland låtit göra, motsvarar resultaten som Helsingfors stad uppgett.

Förutom Helsingfors har även Tavastehus stad genomfört ett försök med utdelning av avgiftsfria mensskydd. I Tavastehus inleddes hösten 2025 ett tvåårigt försök, under vilket bindor och tamponger delas ut i samtliga sju skolorna för årskurserna 7-9 i staden. Mensskydden delas ut via utdelningslådor som installeras i toalettåsen. I varje skola finns mellan två och sex sådana lådor. Bindorna kostar 9 cent per styck och tampongerna 26 cent per styck. Förbrukningen har beräknats till 15 produkter per person och månad. Kostnaderna för försöket i skolorna för årskurserna 7-9 i Tavastehus uppskattades till cirka 26 000 euro per läsår, beräknat för 1 050 unga. Kostnaden har beräknats så att 60 % av mensskydden är bindor och 40 % tamponger. I kostnaderna ingår också utdelningslådorna som skaffas till toaletterna.

En riktigivande kostnadsberäkning kan räknas ut enligt Tavastehus kostnadsberäkning. Kostnaderna för anskaffning av gratis mensskydd för årskurserna 7–9 och gymnasierna i Kyrkslätt (1 092 personer) skulle vara cirka 25 000 euro per läsår. Dessutom skulle kommunen vara tvungen att skaffa särskilda utdelningslådor för utdelning. I ovan nämnda belopp har inte inkluderats de kommuninvånare som inte studerar i Kyrkslätt skolor för årskurserna 7-9 eller gymnasier.

Allmän utdelning av mensskydd till alla unga är inte ändamålsenligt, utan utdelningen av gratis mensskydd borde riktas till mindre bemedlade unga, och kommunen har varken befogenheter eller medel att identifiera sådana.

Dessutom ska man beakta att de uppgifter som anskaffning, lagring och utdelning av mensprodukter kräver inte hör till skolornas eller läroanstalternas kärnverksamhet. Att överföra dessa uppgifter till läroanstaltern skulle kräva avsevärda resurseringar och utrymmesarrangemang. Enligt Västra Nylands välfärdsområde är det inte

heller möjligt att ordna mer omfattande lagring och utdelning av menstruationsprodukter vid hälsocentralerna i Kyrkslätt.

För att utdelningen av menstruationsprodukter även ska nå unga utanför läroanstalterna skulle den behöva ordnas också på andra platser än i skolorna. Både nämnden för fostran och utbildning i Helsingfors och nämnden för fostran och lärande i Esbo har konstaterat att verksamhetsmodellen i Skottland, där avgiftsfria menstruationsprodukter distribueras centralt via apotek, är ett fungerande exempel på lösningar som genomförts på annat håll. Fördelen med en centraliserad modell är att utdelningen inte behöver ordnas av flera olika aktörer och att den även når unga utanför läroanstalterna.

En nationell distributionsmodell, exempelvis via apotek, skulle vara ett mer jämlikt och socialt rättvist sätt att förebygga mensfattigdom, eftersom den tryggar en likvärdig tillgång för alla.

Enligt Västra Nylands välfärdsområde är det inte möjligt att genomföra den av ungdomsfullmäktige föreslagna utdelningen av menstruationsprodukter, såsom menskoppar, via skolhälsovården, eftersom välfärdsområdet inte kan avsätta resurser för utdelning enbart till en kommun inom Västra Nyland. Utdelning av menskoppar skulle därför endast kunna genomföras i skolorna genom att läraren delar ut dem under lektionstid till alla som önskar få en sådan. Eftersom det inte kan förutsättas att lärarna har tillräcklig kunskap om användningen av menskoppar kan de endast hänvisa eleverna till informationskällor, vilket innebär att informationssökningen i praktiken blir elevens eget ansvar. Eleverna kan få information om användningen av menskoppar både av skolhälsovårdarna och via webbplatser som tillhandahålls av leverantörer av menstruationsprodukter.

Under läsåret 2026–2027 skulle menskoppar behöva anskaffas till cirka 259 elever i årskurs 8, vilket skulle innebära en anskaffningskostnad på cirka 6 100 euro. Om kommunen beslutar att genomföra utdelningen av menskoppar i enlighet med ungdomsfullmäktiges förslag ska anskaffningskostnaderna beaktas i kommunens budget för de gemensamma tjänsterna.

Beslutshistoria

Ungdomsfullmäktige 28.04.2026 § 24

Beredare Serviceansvarig för ungdomsarbete Eija Rajavaara
fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi, tfn 09 29671 (växel)

Beslutsförslag

Ungdomsfullmäktige beslutar ge utlåtande om fullmäktigemotion 1/2025: Tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt.

Behandling

Planerare Joni Arola presenterade motionen om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt.

Planerare Joni Arola avlägsnade sig efter § 24 kl. 18.08.

Beslut	Ungdomsfullmäktige beslutade ge utlåtande om fullmäktigemotion 1/2025: Tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt.
Redogörelse	Anja Presnukhina lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde 3.02.2025 § 18 en fullmäktigemotion om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt. I fullmäktigemotionen bes att kommunen utreder möjligheten att erbjuda avgiftsfria mensskydd och lättillgänglig information om mens för ungdomar och andra som behöver dem. Svaret på fullmäktigemotionen har beretts i gemensamma möten i kommunen tillsammans med utbildningstjänsterna. Dessutom har Västra Nylands välfärdsområde, Esbo stad, Tavastehus stad och Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia ombetts ge information för svaret. I svaret behandlas hur motsvarande fullmäktigemotioner har behandlats och hurdana försök som gjorts på andra orter i Finland utifrån fullmäktigemotionerna. I svaret konstateras att modellen för utdelning av mensskydd borde genomföras på riksnivå för att kunna säkerställa utdelningsmodellens jämlighet, jämställdhet och ändamålsenlighet. Ungdomsfullmäktige ombes ge utlåtande för beredningen av fullmäktigemotionen. Planerare Joni Arola presenterar motionen om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt vid sammanträdet.

Kommunfullmäktige 09.03.2026 § 17

Beslutsförslag	Kommunfullmäktige beslutar anse att svaret enligt redogörelsedelen på fullmäktigemotion nr 1/2025 är tillräckligt och motionen slutbehandlad.
Behandling	Ordföranden förklarade diskussionen avslutad och konstaterade att Lauri Lavanti under diskussionens gång hade lämnat följande remitteringsförslag: Remitteringsförslag (Lauri Lavanti): Eftersom fullmäktigemotionen uttryckligen riktar sig till unga och mindre bemedlade personer, borde dessa grupper höras i beredningen. Motionen har dock inte behandlats i ungdomsfullmäktige, och därför ska den remitteras till ny beredning. Remitteringsförslaget understöddes av Tuovi Ronkainen, Noora Kettunen, Antti Kilappa, Miisa Jeremjew, Sanni Jäppinen, Timo Haapaniemi, Maarit Orko, Annu Ituarte, Johanna Fleming, Jukka Lahti, Lauri Valli, Suvi Annala, Ronja Karkinen, Oona Ylitolonen, Miika Engström, Urho Blom, Tero Suominen och Heidi Castrén. Remitteringsförslaget godkändes enhälligt efter att ordföranden hört sig för om det. Kläm (Linda Basilier): (Förslaget till kläm behandlades inte, eftersom ärendet remitterades för beredning)

Kommunen utreder möjligheten att dela ut menskoppar till alla flickor i en årskurs i högstadiet (t.ex. årskurs 9). Kostnaden för kommunen är cirka 5 500 euro per år (exklusive mervärdesskatt).

Förslaget till kläm understöddes av Thomas Vasenius, Hans Hedberg, Minna Enqvist, Annu Ituarte, Nadia Korkman, Anna Aintila, Noora Kettunen, Ulf Kjerin, Matilda Björkqvist, Sini Felipe, Kim Liljequist, Fredrik Kock, Jukka Lahti, Tuovi Ronkainen, Heidi Castrén, Oona Ylitolonen, Johanna Fleming, Miisa Jeremjew, Suvi Annala, Marko Kari, Sanni Jäppinen, Ronja Karkinen, Lauri Lavanti och Martin Valtonen

Beslut Kommunfullmäktige beslutade enhälligt remittera ärendet för ny beredning.

Kommunstyrelsen 23.02.2026 § 46

Beredare förvaltningsdirektör Jaana Suihkonen
planerare Joni Arola
fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi, tfn 09 29671 (växel)

Beslutsförslag Kommundirektör Virpi Sailas

Kommunstyrelsen beslutar

1
ge kommunfullmäktige svaret enligt redogörelsedelen som sitt svar på fullmäktigemotion 1/2025 och föreslår att fullmäktige anser att svaret är tillräckligt och motionen slutbehandlad.

2
justera protokollet för denna paragrafs del vid sammanträdet.

Beslut Kommunstyrelsen beslutade enhälligt enligt beslutsförslaget.

Redogörelse Anja Presnukhina lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde 3.02.2025 § 18 en fullmäktigemotion om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt. I fullmäktigemotionen bes att kommunen utreder möjligheten att erbjuda avgiftsfria mensskydd och lättillgänglig information om mens för ungdomar och andra som behöver dem.

Ungdomar som studerar i Kyrkslätt får information om mens framför allt på hälsokunskapslektionerna. Dessutom kan ungdomar diskutera eller fråga om mens vid elev- och studerandevårdens hälsogranskningar eller boka en särskild träff för diskussion. Ungdomar kan i akuta fall också begära lämpliga mensskydd av elev- och studerandevårdens skolhälsovårdare och hälsovårdare. Detta gäller även utbildningssamkommunen Omnias verksamhetsställen utöver Kyrkslättss läroanstalter.

Utdelning av gratis mensskydd har tidigare behandlats bl.a. i Västra Nylands välfärdsområde, Vanda, Helsingfors, Esbo och Tavastehus.

Västra Nylands välfärdsområdesfullmäktige beslutade i oktober 2025 utifrån en fullmäktigemotion ordna utdelning av gratis mensskydd till bostadslösa kvinnor. Genomförande av lagring och utdelning är dock enligt Västra Nylands välfärdsområde inte möjligt att ordna på hälsocentralerna i Kyrkslättss område för unga och mindre bemedlade.

Vanda stad beslutade år 2021 att den inte börjar dela ut gratis mensskydd eftersom detta enligt staden inte hör till dess lagstadgade skyldigheter. I Vandas beslut konstateras att hygientillbehör (inkl. mensskydd) ingår i de utgifter som täcks av FPA:s grundläggande utkomststöd.

I Helsingfors genomfördes försöket Gratis mens utifrån en fullmäktigemotion i tre månader hösten 2022 på fyra läroanstalter. 753 elever och studerande anmälde sig till försöket. Av dem uppgav 18 procent att de av ekonomiska skäl inte köpte mensskydd och 8 procent berättade att de inte har kunnat gå till läroanstalten eftersom de saknade mensskydd. Tyvärr finns inga uppgifter om Helsingfors stads fortsatta planer tillgängliga.

Också till exempel resultaten av enkäten om mensfattigdom, som Plan International Finland låtit göra, motsvarar resultaten som Helsingfors stad uppgett.

Esbo stadsfullmäktige beslutade avstå från att ordna ett sådant försök under vilket staden skulle ha delat ut mensskydd i Esbos skolor. Däremot konstaterade Esbo att bekämpning av mensfattigdom kräver riksomfattande och mer övergripande åtgärder för att man ska kunna säkerställa att åtgärderna är administrativt tydliga, kostnadseffektiva och socialt rättvisa.

För att utdelningen av mensskydd ska nå personer utanför läroanstalterna borde utdelning ordnas även utanför skolorna. Både nämnden för fostran och utbildning i Helsingfors och nämnden för fostran och lärande i Esbo har konstaterat den verksamhetsmodell som tillämpas i Skottland och där utdelningen av gratis mensskydd genomförs centraliserat genom apotek är en fungerande lösning. En fördel med den centraliserade modellen är också att utdelningen inte behöver ordnas av flera olika instanser.

Utöver Helsingfors är Tavastehus det enda exemplet i Finland där man har ordnat ett försök med gratis mensskydd. I Tavastehus inledde man hösten 2025 ett tvåårigt försök, under vilket bindor och tamponger delas ut till alla de sju skolorna för årskurserna 7–9 i Tavastehus. Mensskydd delas ut genom utdelningslådor som installeras i flickornas WC-utrymmen. I skolorna finns det 2–6 sådana lådor. Bindorna kostar 9 cent/styck och tampongerna 26 cent/styck, och enligt beräkning går det åt 15 stycken/flicka/månad. I Tavastehus skolor för årskurserna 7–9 finns 1050 flickor, och försöket kommer att kosta ca 26 000 euro per läsår. Kostnaden har beräknats så att 60 % av mensskydden är bindor och 40 % tamponger. I kostnaderna ingår också utdelningslådorna som skaffas till toaletterna.

I Kyrkslätt studerar cirka 836 flickor (finskspråkig och svenskspråkig grundläggande utbildning) läsåret 2025–2026. I gymnasierna studerar 256 flickor. Det finns inga uppgifter tillgängliga om hur många kommuninvånare som just nu avlägger yrkesexamen. År 2024 fanns det sammanlagt 3 607 unga kvinnor i åldern 13–29 år.

En riktgivande kostnadsberäkning kan räknas ut enligt Tavastehus kostnadsberäkning. Kostnaderna för anskaffning av gratis mensskydd för årskurserna 7–9 och gymnasierna i Kyrkslätt (1 092 personer) skulle vara cirka 25 000 euro per läsår. Dessutom skulle kommunen vara tvungen att skaffa särskilda utdelningslådor för utdelning. I ovan nämnda summa ingår inte de personer som inte går i årkurs 7–9 eller studerar i gymnasiet i Kyrkslätt.

Allmän utdelning av mensskydd till alla unga är inte ändamålsenligt, utan utdelningen av gratis mensskydd borde riktas till mindre bemedlade unga, och kommunen har varken befogenheter eller medel att identifiera sådana.

Dessutom ska man beakta att de uppgifter som anskaffning, lagring och utdelning av mensprodukter kräver inte hör till skolornas eller läroanstalternas kärnverksamhet. Att överföra dessa uppgifter till läroanstalterna skulle kräva avsevärda resurseringar och utrymmesarrangemang.

En riksomfattande utdelningsmodell till exempel via apotek skulle vara en administrativt tydligare, jämlikare och socialt rättvisare sätt att förebygga mensfattigdom, för en sådan skulle mera sannolikt trygga jämlik tillgång av mensskydd för alla.

Kommunfullmäktige 03.02.2025 § 18

Beslut Kommunfullmäktige sänder fullmäktigemotionen till kommunstyrelsen för beredning.

Redogörelse Anja Presnukhina lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde 3.2.2025 följande fullmäktigemotion om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt:

Brist på mensskydd drabbar många människor i Finland. Mens är fortfarande en tabu för många och man pratar inte tillräckligt öppet om mensrelaterade saker. Den offentliga sektorn skulle kunna stöda menshälsan genom att erbjuda skydd och lättillgänglig information bättre än nu.

Enligt uppgifter från Plan International Finland våren 2023 lever 14 procent av finländarna i mensfattigdom. I åldersgruppen 15–24 år drabbas hela 72 procent av mensfattigdom.

För mindre bemedlade människor kan den summa som går åt mensskydd utgöra en avsevärd del av månads- eller veckobudgeten. Bindor och tamponger kostar användaren från några euro till över tio euro per månad. Återanvändbara skydd, så som återanvändbara bindor och menskoppar, blir på längre sikt billigare, men är dyra vid köpet. Ingen borde tvingas att välja om hen använder sina pengar till mat eller mensskydd.

Det finns exempel på ingripande i mensfattigdom från världen och Finland. Till exempel har Skottland beslutat erbjuda avgiftsfria bindor och tamponger till dem som behöver. I Finland har Helsingfors beslutat börja dela ut mensskydd på läroanstalter.

Kyrkslätt bör följa Helsingfors exempel för att bryta tabun kring mensfattigdom och trygga alla rätten till bra mens oberoende av de ekonomiska resurserna. Det borde finnas avgiftsfria mensskydd i skolor, på hälsocentraler och hos socialservice för att de människor ska ha lätt att få tag på dem. Samtidigt kan man främja gynekologisk hälsa genom att erbjuda information om mens och gynekologiska sjukdomar.

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter ber att Kyrkslätt kommun utreder möjligheten att erbjuda avgiftsfria mensskydd och lättillgänglig information

om mens för ungdomar och andra som behöver dem. Skydden ska vara tillgängliga så att den som hämtar skydd inte har sitt kön ifrågasatt.

Kyrkslätt 3.2.2025”

Fullmäktigemotionen undertecknades av Anja Presnukhina, Maarit Orko, Sanni Jäppinen, Kari Saari, Saara Huhmarniemi, Reetta Hyvärinen, Minna Hakapää, Anna-Mari Toikka, Ville Salminen, Tuovi Ronkainen, Sini Felipe, Kati Kaihlaranta, Johanna Fleming, Ronja Karkinen, Martin Valtonen, Mathilda Björkqvist, Jenny Mäkinen och Patrik Lundell.